

920821

Jak je možný rozhovor o nějaké významné skutečnosti, jestliže ji každý z partnerů chápe jinak? Je nutno rozlišovat mezi skutečností samotnou a tím, co má ten který partner „na mysli“, když o té skutečnosti mluví. To možná není na první poslech srozumitelné, pokud si neuvědomíme, že každý myšlenkový akt resp. vůbec každý akt vědomí směřuje přinejmenším od řeckého vynálezu pojmů vlastně dvojnásobně, má dvojnásobnou intenci (to slovo „dvojnásobně“ má jen prozatímní platnost – jen pro tuto úvahu; ve skutečnosti je těch intencí celá řada). Když např. diskutujeme o metafyzice, co to je, kdy vznikla, co k ní náleží a co už nikoliv atd., „míníme“ jednak „skutečnou metafyziku“, jednak to, jak metafyziku chápeme a jak jí rozumíme buď my sami nebo někdo, jehož pojetí kriticky posuzujeme apod. Nemá smysl spor, zda k metafyzice náleží substanční myšlení nebo ne, pokud si neujasníme, v jakém smyslu o metafyzice mluvíme a na základě jakého pochopení. A naopak, pokud už v našem pochopení má metafyzika takový charakter, že je se substančním myšlením svázána, zase nemá smysl spor o to, zda jde o metafyziku substanční, neboť to je obsaženo implicitně již v samotném pojetí metafyziky. – Hlavní problém ovšem tkví v něčem ještě dalším a podstatnějším. Jde totiž o otázku pravdy. Řekové, kteří vynalezli pojmy a pojmové myšlení, se domnívali, že při zjišťování či ověřování pravdivosti je rozhodující srovnání mezi tím, co je řečeno (nebo myšleno), a tím, o čem to je řečeno (nebo myšleno), jinak řečeno, mezi míněním (aktem mínění) a míněným (předmětem mínění). Tím byla ovšem celá problematika zjednodušena – a tím se doporučovala dlouhým generacím myslitelů -, ale zároveň simplifikována, ano redukována a degradována.

Písek, 21. 8. 1992